

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om banker og sparekasser.

[Af Alfred Hansen (DR) og Lawaetz (FP)].

(Lovforslag nr. L 112. Fremsat 19/12 80. Første behandling 22/1 81. Betænkning 30/4 81. Anden behandling 13/5 81).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Alfred Hansen (DR):**

Ved revisionen af lov om forsikringsselskaber for kort tid siden var der et flertal her i folketinget, der gik imod, at der kom offentlige repræsentanter i forsikringsselskaber. Det ville derfor være naturligt at videreføre denne holdning til også at omfatte banker og sparekasser – derved, at man fjernede de offentlige repræsentanter.

Imidlertid fremgår det af betænkningen, at de to af partierne, som stemte imod offentlige repræsentanter i forsikringsselskaber, nemlig kristeligt folkeparti og det radikale venstre, nu ikke længere har den holdning, at de offentlige repræsentanters nytteværdi er lig nul, og at der overhovedet ikke er saglige begrundelser for at have dem siddende i banker og sparekasser. Jeg vil stærkt opfordre de to partier til at stå fast på den linje, som de sammen med os andre stod på for et par måneder siden. Det er beskæmmende at måtte konstatere gang på gang her i folketinget, at der formelt er et liberalt flertal i folketinget, mens det reelt er næsten umuligt at samle et flertal mod socialdemokratiet.

Jeg beklager stærkt, at det radikale venstre og kristeligt folkeparti ikke sammen med os vil være med til den gode indsats, en vedtagelse af det foreliggende lovforslag ville være. Det er jo en sag, som har været til debat jævnlig, og ordningen blev indført for få år siden af en venstregering, selv om venstre

var imod det. Jeg er derfor glad for, at venstre nu bakker lovforslaget op. Jeg vil stærkt opfordre til, at man her i den ellefte time bakker forslaget op, så vi kan få enhver diskussion om offentlige repræsentanters berettigelse i banker og sparekasser fjernet fremover.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget
forkastedes, idet 71 stemte for, 80 imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Voldtægt, røveri og brandstiftelse).

(Lovforslag nr. L 174. Fremsat 11/2 81. Første behandling 27/2 81. Betænkning 8/5 81. Anden behandling 12/5 81. Tillægsbetænkning 14/5 81).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

*Forhandling***Nathalie Lind (V):**

Sammen med det konservative folkeparti har mit parti stillet ændringsforslag til retsplejeloven. Selv om flertallet her i salen har nedsat strafferammerne for voldtægt, for brandstiftelse og for røveri til 6 år, finder vi, at det fortsat må være rimeligt, at disse sager undergives nævningebehandling.

Vi har i betænkningen sammen med andre partier i udvalget understreget, at vi er åbne over for og parate til en indgående drøftelse af, hvordan vi bedst sikrer det læge element i retsplejen. Men vi ser ingen fornuftig begrundelse for, at fordi man nu finder, at strafferammen skal sættes ned fra 8 til 6 år, så skal disse sager samtidig unddrages nævningebehandling.

[Nathalie Lind]

Forbrydelserne – og vurderingen af dem – er nøjagtig de samme, og det har ikke på noget tidspunkt her under udvalgsbehandlingen eller i salen været lagt frem på en sådan måde, at dette at undtage sagerne fra nævningebehandling var det centrale. Det er noget, som anklagemyndigheden eller domstolene har set som en kærkommen bivirkning, en kærkommen følge, således at man hurtigere kunne få visse sager afviklet.

Jeg synes, det stemmer meget dårligt med socialdemokratiets principielle holdning. Vi har gennem udvalget fået en – ganske vist hverken underskrevet eller dateret – afskrift af socialdemokratiets program. Jeg tænker, det er principprogrammet eller et arbejdsprogram. Der står, at der må ske en styrkelse af lægdommerelementet. Jeg finder ikke, det er nogen styrkelse af lægdommerelementet, at disse dybt alvorlige forbrydelser, alvorlige både for offeret og for den tiltalte, nu her ved justitsministerens lovforslag unddrages nævningebehandling.

Derfor må jeg opfordre til, at man stemmer for de af de konservative og venstre stillede ændringsforslag.

Winnie Møller (S):

Vi kan fra socialdemokratiets side ikke støtte de i tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag. Der er under udvalgsarbejdet givet tilsagn fra justitsministerens side om, at hele lægdommerelementet i retsplejen underkastes en nærmere og grundigere undersøgelse, og det kan vi støtte. Der er ikke under udvalgsarbejdet kommet nogen argumenter, der kunne støtte de konservatives og venstres ændringsforslag. På denne baggrund må jeg anbefale, at man stemmer imod de stillede ændringsforslag.

Hagen Hagensen (KF):

Det kan kun beklages, at regeringspartiet ikke vil gå ind for at stemme for de ændringsforslag, vi sammen med venstre har stillet. Det viser, synes jeg, at det, man egentlig vil med den ændring, der nu står over for at skulle gennemføres, er at tilgodese et bekvemmelighedshensyn for domstolene og for dem, der skal have med disse sager at gøre, det er ikke et hensyn til sikkerheden for dem, der skal have deres sag behandlet.

Regeringspartiets program siger, at man vil styrke det læge element i retsplejen. Det synes jeg ikke der er tale om at man vil gøre her, når man ikke vil gå ind på at stemme for vore ændringsforslag.

Det er rigtigt, at et enigt udvalg har markeret, at det ønsker at få en generel vurdering af det læge elements medvirken og indplacering i strafferetsplejen. Vi er rede til at være med til at finde ud af, hvad der kan være rimeligt og i orden at have på dette område, men indtil denne vurdering har fundet sted, vil det være naturligt at bevare den hidtidige behandlingsmåde for sagerne.

Det indebærer også, at sagerne bliver behandlet ensartet. Hvis man tager den lille strafferamme, som man indførte forleden dag ved anden behandling af dette lovforslag, skal behandlingen efter lovforslaget ske med domsmænd; er det den store strafferamme, der skal tages i brug, er det en nævningebehandling. Det stiller ikke dem, der skal dommes, ens, og offeret for konsfrihedsforbrydelser kan komme ud for under den første behandlingsmåde at skulle afgive forklaring to gange, under den anden kun én gang.

Hertil kommer det ejendommelige, at man nok vil gøre brug af den høje strafferamme, når man skønner, at den straf, der skal udmåles, vil være 4 år og derover. Selv om man altså regner med en strafudmåling, der ligger inden for den lille strafferamme, vil man antagelig alligevel gøre brug af nævningeinstitutionen ved at rejse sager efter den strenge bestemmelse.

Vi synes, det er forkert. Vi finder, at man både af hensyn til den, der skal dommes, og af hensyn til den, det er gået ud over, må have en ensartet behandling af disse sager – i hvert fald indtil vi har haft en grundig overvejelse af, hvorledes det læge elements medvirken i strafferetsplejen skal være.

Ud fra disse synspunkter opfordrer vi til, at man stemmer for ændringsforslagene. Vi understreger samtidig, at det er en dybt alvorlig afgørelse, vi står over for her, idet man i nogen grad vil komme til at prisgive bl.a. ofre for konsfrihedsforbrydelser.

Knud Lind (FP):

Som ordfører for fremskridtspartiet skal jeg oplyse, at fremskridtspartiet kan stemme

[Knud Lind]

for de af venstre og de konservative stillede ændringsforslag.

Diskussionen om lægdommerelementet drejer sig i korthed om retfærdighed – hvis man skønner, at lægdommerelementet giver en retfærdighed i retssagen – kontra en hurtig sagsbehandling, hvis de pågældende ikke er med. Hvis man mener, at det er retfærdigheden, der skal sættes i højsædet, bør man altså stemme for de af de konservative og venstre stillede ændringsforslag.

Der har tidligere været en 8 års grænse for disse nævningsesager, men det er klart både med dette lovforslag og med andre ting, at vi går mod mildere domme og mildere strafferammer. Man kan så stille det spørgsmål: bør det have indflydelse på spørgsmålet, om man skal have nævninge med eller ej? Vi mener ligesom forslagsstillerne, at det bør det ikke.

Vi vil sige tak til ministeren for, at man i tillægsbetænkningen har fået indføjet, at med henblik på eventuelle lovgivningsinitiativer ønsker udvalget en generel vurdering og drøftelse af lægmandselementets – nævninges og domsmænds – betydning og indplacering i retsplejen. Det er blot et spørgsmål, om man ikke burde have taget dette skridt noget før, inden man gennemfører så stor en ændring, som der her foreslås.

Med de bemærkninger vil jeg meddele, at fremskridtspartiet kan stemme for de ændringsforslag, der er stillet.

Ebba Strange (SF):

Jeg vil godt gøre tinget opmærksomt på, at de partier, der har overtaget venstresocialisternes ændringsforslag fra andenbehandlingen og nu fremsætter det ved tredjebehandlingen, er de samme partier, som ved andenbehandlingen stillede ændringsforslag om, at nævningetinget skulle forsvinde ved grove underslæbsforbrydelser og ved grove narko-forbrydelser. Det er meget, meget svært at se, hvad det egentlig er for en linje, disse borgerlige partier lægger for det læge elements medvirken i retsplejen.

Jeg vil også godt gøre tinget opmærksomt på, at de samme partier stemmer imod lovforslaget, uanset hvordan det måtte se ud – eventuelt efter vedtagelse af deres eget ændringsforslag – fordi de er fundamentalt uenige i en af de hensigter, der ligger i dette

lovforslag, nemlig at nedsætte strafferammen for en del af de forbrydelser, det her handler om.

Vi stemmer i socialistisk folkeparti imod venstres og konservatives ændringsforslag, og jeg vil godt sige, at det, jeg her har nævnt, har været med inde i vores overvejelser. Vi tror, der ligger en dyb politisk forskel i, hvordan man vurderer det folkelige element i retsplejen. Det går jeg ud fra at vi kommer til at diskutere ved senere lejligheder.

Socialistisk folkeparti er ikke ude på at svække det læge element i retsplejen – og det har jeg sagt ved både første og anden behandling af dette forslag – men vi har syntes, at den ændring, det foreliggende forslag indeholder, var rimelig og retfærdig. Vi har i vores betænkningsbidrag skrevet, at vi måtte forstå justitsministeren sådan, at de forslag, han ville fremsætte i næste folketingssamling, skulle have til hensigt at styrke det læge element i retsplejen, og ad den vej vil vi fortsat gerne arbejde. Det behøver nemlig ikke at betyde nævningeting i lige præcis de sager, som venstre og de konservative her foreslår; det kan betyde andre ting.

Jeg ser frem til det forestående arbejde, og jeg vil egentlig gerne appellere til f. eks. de radikale, for jeg formoder, at deres ønske om at gå videre med disse sager også er begrundet i et ønske om at styrke det læge element, og der skulle jo gerne være et flertal i denne sal, der sagde: det er det, vi vil. Vi vil ikke bare undersøge sagerne, men vi vil også undersøge dem med henblik på at styrke det læge element i retsplejen.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Jeg skal blot for den historiske sandheds skyld til fru Ebba Strange sige, at det konservative folkeparti ikke stemte for, at narkosager skulle undrages nævningebehandling; så det er en fejl fra fru Ebba Stranges side.

Dernæst vil jeg gøre opmærksom på, at det, der er afgørende for os, er den udelte strafferamme, som det for øvrigt også er det for fru Ebba Strange, der blot vil sætte den ned, hvad vi ikke ønsker – for at stille domstolene frit. Men når man ikke kan få den udelte strafferamme, som vi gerne havde set bevaret op til det maksimum, der nu engang var, vil vi i hvert fald sørge for, at sagerne

[Hagen Hagensen]

får en ensartet behandling, indtil vi har fået gennemdrøftet forholdene omkring den læge deltagelse i strafferetsplejen.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

For historieskrivningens skyld skal jeg blot gøre fru Ebba Strange opmærksom på, at fremskridtspartiet heller ikke stemte for det af venstre stillede ændringsforslag om at trække § 191 ud specielt, idet vi ikke ønskede denne helt specielle udtrækning for så vidt angår de sager.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

En uforbeholden undskyldning til de konservative og til hr. Hagen Hagensen. Jeg beklager; det var en fejl fra min side. Det ændringsforslag, jeg henviste til, var stillet af venstre og kristeligt folkeparti.

(Kort bemærkning).

Nathalie Lind (V):

Dette behøver jo ikke blive noget Oxfordmøde. Det er jo fæstnet på papiret, at det var venstre og kristeligt folkeparti, der stillede det ændringsforslag og stemte for det.

Det, jeg gerne vil sige her, er, at jeg ikke mener, fru Ebba Strange kan drage nogen slutninger fra dette ændringsforslag til vores almindelige holdning til nævningebehandling. Begrundelsen for at undtage narkotikasager fra nævningebehandling – og det er også fremgået af, hvad jeg har nævnt under førstebehandlingen – var jo disse sagers helt specielle karakter, dels den bevismæssigt set meget vanskelige side af sagen, dels den vanskelighed, der kunne være for dem, der var impliceret i sagen: det kunne tage lang tid, inden de kom til at aflægge forklaring, der kunne være tale om trusler fra den tiltalte osv. Det er ikke alene domstolenes skyld, at det varer længe, inden disse sager er færdigbehandlet, det skyldes også den efterforskning, der skal til, også i udlandet osv. Det er i sig selv fuldt tilstrækkelig begrundelse til, at man siger: disse alvorlige forbrydelser må det være rimeligst at underkaste almindelig behandling med domsmænd, og jeg har også tidligere gjort gældende, at jeg faktisk ikke tror, dette ting underkastede det nogen selv-

stændig overvejelse, da man forhøjede strafferammen fra de 6 til de 10 år, at det dermed fik den følge, at det blev nævningesager.

Wilhelm (VS):

Til det sidste kan jeg sige, at det gjorde man faktisk: der var direkte et forslag om at se på nævningebehandling dengang, og det blev stemt ned.

De ændringsforslag, der nu er stillet, kan VS stemme for. De drejer sig jo om at opretholde nævningebehandling af disse sager, og skulle nogen mene, at det er et sært selskab, vi er kommet i med venstre, de konservative og fremskridtspartiet, mens socialdemokratiet, SF, de radikale og retsforbundet står sammen imod, skal jeg erindre om, at det er selskabet, der har sluttet sig til os, og ikke os, der har sluttet os til selskabet.

Det er dog vel vigtigere end forhistorien, at vi mener at kunne argumentere for indholdet, det politiske såvel som det retspolitiske indhold, i det ændringsforslag, vi her vil stemme for.

Jeg vil gerne først sige om nævningeinstitutionen generelt – og der er grund til i dag at tage stilling også generelt og principielt, for følger man ministerens forslag, nærmer vi os nævningeinstitutionens fuldstændige afskaffelse – at vi ikke er blinde for, at lægdommere kan være følelsesmæssigt påvirkede, at de kan ligge under for oppiskede stemninger, og det er naturligvis et problem. Retsopfattelsen har ikke været alt for veludviklet her i landet og er det heller ikke i dag. Det ses til stadighed i læserbrevsspalterne, hvor den samme dom for den samme lovovertrædelse af de samme mennesker skiftevis bedømmes som alt for hård og alt for mild, alt efter, hvordan sagen har været fremstillet i pressen, eller efter, hvilke konsekvenser lovovertrædelsen tilfældigvis har fået.

Vi er ikke tilhængere af, hvad man kunne kalde »pøbeljustits«, karakteriseret ved stor vilkårlighed i retssystemet, men vi er tilhængere af lægdommerelementet også i den særlige form, det har i nævningeinstitutionen. Vilcårligheden modvirkes af faste regler og rammer. Inden for disse regler og rammer vil der under alle omstændigheder skulle udøves skøn, og vi finder, at lægdommere har fuldt

[Wilhelm]

så gode forudsætninger for at foretage dette skøn som juridiske dommere.

Juridiske dommere er også påvirkelige for oppskede stemninger. Det var juridiske dommere, der sagde god for grundlovsbruddet i 1941. Det var juridiske dommere, der i disse dage for et år siden påvirkede af et politisk hysteri isolationsfængslede folk på stribe i sager, som ved nærmere prøvelse ikke kunne holde juridisk. Det er også en form for pøbeljustits.

Nævninge har i hvert fald den fordel fremfor de juridiske dommere, at de gennemgående har større kendskab til de sociale lag, de sigtede kommer fra. Der er ikke noget belæg for, at nævninge fælder juridisk uholdbare domme. Det forekommer, om end overordentlig sjældent, at en nævningeafgørelse af jurister anses for forkert, men selv da er vi inden for de rammer, hvor der skal udøves et skøn. Nævningene er et demokratiserende element i retsplejen.

Det hævdes ofte, at nævninge stiller større krav til beviset end juridiske dommere. Jeg tror aldrig, det er dokumenteret, men skulle det være rigtigt, bør vi elske dem for det. Det er i så fald en af selve grundsætningerne i retsplejen, de viser større respekt for, end juristerne gør.

Så til det specielle område, som dette lovforslag og de førstebehandlede ændringsforslag direkte befatter sig med, og det er jo især voldtægtssagerne, for de andre områder, nemlig §§ 181 og 288, har der ikke været argumenteret på.

På voldtægtssagernes område går argumentationen mod nævninge ud på følgende: for det første at en nævningsag er en ganske særlig belastning for offeret, for det andet at nævningene har vist sig tilbøjelige til ikke at ville dømme for voldtægt, men kun for ulovlig tvang, og for det tredje at nævningenes strafudmåling er for lille.

Til det første: vi deler ønsket om, at man så langt som overhovedet muligt får mindsket belastningen for offeret. Hvis socialdemokratiet, de radikale, CD og kristeligt folkeparti for alvor er optaget af dette, skulle de ikke ved andenbehandlingen have udhulet forbudt mod at bore i offerets seksualliv, hvilket klart er den mest belastende del af disse sager, den, der mest appellerer til pressens nyfikenhed osv.

Desuden har vi svært ved at se, at én behandling for et nævningeting skulle være mere belastende end behandling for et tilsvarende antal mennesker, men delt op i to omgange med måneders mellemrum, som tilfældet jo ville være, hvis der appelleres efter domsmandssag.

Til det andet: vi tror ikke en dojt på, at det er nævningene, der ganske af sig selv har fundet på, at voldtægtssager skal skydes ind under § 217. Selv om det var tilfældet, er det jo nu forhindret ved den foretagne præcisering af voldtægtsbegrebet; men selvfølgelig har nævningene ikke selv fundet på det. Det må være den juridiske vejledning fra forsvarer, anklager og dommer tilsammen, som har bevirket det, og så er det da mærkeligt at lade nævningene undgælde herfor, endda samtidig med, at vi netop lukker af for en sådan forskydning.

Til det tredje: hvis det virkelig forholdt sig sådan, at juridiske dommere i voldtægtssager ville have straffet væsentlig hårdere end nævninge, ville voldtægtsstraffene selvfølgelig systematisk være blevet korrigeret ved appel til højesteret. Det er faktisk ikke sket.

I øvrigt kan det undre, at netop de medlemmer, som finder, at lægdommerne har behandlet specielt voldtægtssagerne forkert, nu foreslår en løsning, hvor lægdommere skal medvirke i begge instanser, hvilket som bekendt ikke er tilfældet, hvis vi opretholder nævningebehandling.

Jeg synes, argumentationen halter så voldsomt, at det er svært at frigøre sig for den tanke, at det primære formål med hele lovinitiativet ikke er eller har været hensynet til offeret, men derimod at begrænse nævningeinstitutionen, således som det altid har været justitsministeriets og dommerstandens ønske, og således som det også blev foreslået i kommissionsbetænkningen fra 1977, hvor de andre hensyn, som kvindebevægelsen har ført frem, endnu slet ikke var med.

For os ser det ud, som om man med gustent overlæg udnytter et kvindepolitisk alibi til et ganske andet formål, nemlig at slå ned på nævningeinstitutionen. Denne opfattelse bekræftes af det forløb, sagen har fået, efter at det blev klart, at der måske kunne skabes flertal for at opretholde nævningebehandling, dvs. for det nu stillede ændringsforslag.

Jeg går ud fra, at hverken ministeren eller retsudvalgets formand kan have noget imod,

[Wilhelm]

at deres holdning og virke i denne sammenhæng bliver kendt.

De meddelte ganske klart, at hvis dette ændringsforslag blev vedtaget, dvs. hvis nævningebehandling ikke blev afskaffet, ville de sørge for, at hele lovforslaget blev stemt ned. Med andre ord: alt, hvad der er opnået, og som stemmer overens med de ønsker og krav, der er fremsat af kvindebevægelsen: præcisering af voldtægtsbegrebet, blokering af muligheden for i stedet at anvende den mindre alvorlige § 217, sidestilling af samlejelignende overgreb og ensartet behandling af hetero- og homoseksuel voldtægt, skulle alt sammen opgives, hvis et flertal insisterede på fortsat nævningebehandling.

Ministeren og hr. Jimmy Stahr konkluderede ikke, at man så måtte bevare de nuværende strafferammer, men selvfølgelig gennemføre præciseringen af voldtægtsbegrebet og de øvrige forbedringer, som alle i øvrigt går ind for; nej, fik man ikke sin vilje med afskaffelse af nævningebehandling, skulle det hele falde.

Det har ikke alene været en helt uanstændig pression, som sandsynligvis har medvirket til i denne omgang at sikre et knebent flertal imod opretholdelse af nævningebehandling. Det har også været en meget præcis afsløring af, hvad der for regeringen og for i hvert fald hr. Jimmy Stahr og måske for socialdemokratiet – det vil vise sig – har været hovedformålet. De kvindepolitiske forbedringer har været en biting, ja, de har i virkeligheden været mindre end det, for kunne man kun få dem, medens alt andet forblev uændret, så var man hellere helt foruden.

Jeg synes, at ministeren og hr. Jimmy Stahr skal komme herop og vedkende sig, at de har sagt, at de ønsker hele lovforslaget stemt ned, hvis ændringsforslaget vedtages.

Dernæst vil jeg opfordre alle andre til ikke at bøje sig for en sådan pression, men stemme for ændringsforslaget. I værste fald kan vi om få måneder gennemføre med overvældende flertal, også selv om det blev uden om socialdemokratiet, de kvindepolitiske forbedringer uden at ændre strafferammerne, og det vil trods alt være bedre, end om vi i dag lader os fange i justitsministeriets fælde og praktisk taget afskaffer nævningeinstitutionen som en biting til et helt andet formål.

Lis Starcke (DR):

Retsforbundet mener, at lovforslaget betyder en sådan forbedring, at vi gerne vil have det vedtaget. Vi foreslår, at det bliver vedtaget i den affattelse, hvori det foreligger efter anden behandling.

Vi ønsker ikke at komme nævningeinstitutionen til livs, men idet vi henholder os til, at justitsministeren har tilkendegivet, at han i næste folketingssamling agter at fremsætte lovforslag, der styrker det læge element i strafferetsplejen, vil vi undlade at stemme for de to ændringsforslag.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Efter radikal opfattelse er både nævningeinstitution og domsmænd et demokratisk befordrende element i dansk retspleje, og vi er tilhængere af, at det læge element i dansk retspleje styrkes. Det skal der ikke være nogen tvivl om, og jeg skal gerne benytte den anledning, fru Ebba Strange gav ved at spørge os direkte, til at understrege, at dette ønsker vi fra radikal side.

Men jeg føler også trang til at understrege, at styrkelsen af det læge element bør ske efter ensartede principper, gældende i alle slags retssager; ikke noget med, at den ene slags retssager skal undtages, f.eks. narkotikasager osv. Derfor finder jeg, at det er en dårlig løsning, vi er endt i, og vi imødeser med stor interesse det, som vi har fået justitsministerens tilsagn om, nemlig at hele dette problem skal tages op til en samlet løsning.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Det ændringsforslag, vi taler om nu, går jo ud på, at sager efter de foreslåede normalrammer på 6 år for voldtægt, røveri og brandstiftelse skal forblive undergivet nævningebehandling, og dette ændringsforslag svarer, således som det er fremgået af debatten, stort set til det ændringsforslag, VS stillede ved lovforslagets anden behandling, men som da blev forkastet.

Under drøftelser i retsudvalget mellem anden- og tredjebehandlingen har jeg haft lejlighed til at begrunde, hvorfor jeg ikke kan tilslutte mig et forslag af denne karakter, og jeg skal tillade mig her i salen kort at gentage min begrundelse.

Baggrunden for den opdeling af strafferammerne i normalrammer og skærpede

[Justitsministeren]

strafferammer, som er foreslået af straffelovrådet, er principielle kriminalpolitiske synspunkter, og efter dem kan det give anledning til betænkelighed, at der selv for en forbrydelse i alle dens ordinære former gælder et strafmaksimum, der må forekomme urimeligt i forhold til forbrydelsens karakter.

En sådan opdeling i strafferammer, som vi har foreslået, findes da også i flere af de gældende bestemmelser i straffeloven, og jeg henviser i den forbindelse til et par af indlæggene både ved denne og ved tidligere lejligheder, hvori det er blevet hævdet, at der skulle være noget særpræget ved en sådan opdeling. En opdeling findes f.eks. i bestemmelsen i § 191 om narkotikaforbrydelser, voldsbestemmelserne i §§ 244–246 har en lignende opdeling, og bestemmelserne i straffelovens §§ 285 og 287 om almindelige berigelsesforbrydelser er også opdelt.

Den udformning af strafferammerne, herunder strafferammernes maksima, som er foreslået i lovforslaget og i straffelovrådets betænkning, tilsigter i hovedsagen en tilpasning af strafferammerne til det gældende udmålingsniveau. Og når man har foreslået, at strafmaksimum i de normale rammer skal være 6 år og i de skærpede rammer 10 år, er det sket på baggrund af en meget indgående gennemgang af retspraksis i sager om voldtægt, røveri og brandstiftelse.

Indførelsen af normalrammer på 6 år medfører en ændring i forhold til de gældende regler om nævningebehandling af sager om voldtægt, røveri og brandstiftelse. Efter min opfattelse kan denne konsekvens ikke give anledning til kritik. Forholdet er det, at retsplejelovens regler om nævningebehandling, som jo foreskrives bl.a. ved lovovertrædelser, hvor der kan idømmes straf på 8 år eller derover, tager sigte på egentlige misgerningssager, og det vil sige sådanne sager, hvor lovens strengeste straffe skal ikendes. Med den udformning af strafferammerne, som er foreslået i justitsministeriets lovforslag, forbliver de grove sager om voldtægt, røveri og brandstiftelse undergivet nævningebehandling.

Det ændringsforslag, som nu er stillet af venstre og det konservative folkeparti, og som svarer til det forslag, som til andenbehandlingen blev stillet af VS, tilsigter at fastholde status quo med hensyn til sagens processuelle behandling. Ændringsforslaget –

og det er meget vigtigt for min stillingtagen – omfatter netop kun sager om voldtægt, røveri og brandstiftelse, hvor strafferammen i normaltillældene nu foreslås ændret til 6 år, hvorimod andre straffelovsovertrædelser med tilsvarende strafferammer i normaltillældene ikke foreslås henlagt til nævningebehandling.

Herved kan man efter min opfattelse siges at overbetone grovheden af f.eks. almindelige røverier set i forhold til andre efter min opfattelse lige så alvorlige lovovertrædelser, som i dag ikke og heller ikke efter ændringsforslaget undergives nævningebehandling.

Som eksempel på sådanne sagstyper, som efter ændringsforslaget ikke vil blive undergivet nævningebehandling, kan jeg nævne sager om grov skattesvig efter § 289, voldsager efter § 244 eller § 245, stk. 1, modtagelse af bestikkelse efter § 144, sager om tyveri, afpresning og åger af særlig grov beskaffenhed, som kan straffes med fængsel i 6 år efter straffelovens § 286.

Det forekommer mig uigennemtænkt af forslagsstillerne, at man har taget nogle få straffelovsovertrædelser frem og forlangt, at de skal undergives nævningebehandling, medens man for andre kategorier, som efter min opfattelse er mindst lige så grove i deres karakter, ikke foreslår noget tilsvarende.

Særlig med hensyn til voldtægtssagerne er der efter min opfattelse også grund til at fremhæve, at særlige hensyn til offeret kan tale for, at sagerne behandles ved domsmandsretter fremfor de for offeret mere belastende nævningeting, og det gælder, selv om man i nogle tilfælde kan risikere, at der bliver to instansbehandlinger; vi ved, at domsmandsager foregår på en helt anden måde end nævningetingenes behandling af disse sager.

Som jeg har haft lejlighed til at nævne også tidligere, er dette synspunkt, nemlig at man ønsker at undgå nævningebehandling i de ordinære sager, også blevet fremdraget fra kvindeside, og jeg synes ikke, det er rimeligt, når man også tager dette i betragtning, at blive beskyldt for, at det blot er, fordi det nu tilfældigvis passer ind i ens andre politiske overvejelser. Vi har lagt afgørende vægt på dette klart markerede ønske også fra kvindeside.

Som jeg oplyste over for retsudvalget i forbindelse med arbejdet med tillægsbetænkningen, overvejer justitsministeriet for tiden

[Justitsministeren]

spørgsmålet om retternes sammensætning i straffesager. Et hovedpunkt i disse overvejelser vil det være at styrke det læge element i strafferetsplejen.

Jeg kan oplyse, at vi fra ministeriets side sigter imod at fremsætte lovforslag herom i den kommende folketingssamling, og jeg kan således bekræfte de forventninger, som bl.a. det radikale venstre og især socialistisk folkeparti har givet udtryk for her i dag og også i tillægsbetænkningen.

Vi går ud fra, at vi i efteråret kan få en generel vurdering – også i samarbejde med retsudvalget – om lægdommerelementet, nævnings og domsmænds betydning og indplacering i retsplejen.

Det vil fremgå af det, jeg har sagt her, at fru Nathalie Linds indledende bemærkninger, hvorefter vi skulle have foreslået en nedsættelse af strafferammerne for voldtægt, røveri og brandstiftelse, ikke er korrekte. Der er foreslået nedsættelse af strafferammerne for så vidt angår røveri, og det er rigtigt, at vi har drøftet det indgående i retsudvalget. Jeg har stillet mig åben over for at overveje en mindre nedsættelse end den, der er foreslået. Et udgangspunkt har bl.a. været, at det måske ikke er særlig rimeligt, at der for røveri gælder en langt højere strafferamme end også for de grove tilfælde af voldtægt. Men i øvrigt er der ikke tale om nogen nedsættelse af strafferammerne, men alene om en opdeling af strafferammerne, som vi kender det fra adskillige andre tilfælde i straffeloven, således som jeg har nævnt det her.

Det er korrekt – således som fru Nathalie Lind nævnte det – at vi i mit partis arbejdsprogram taler om og ønsker en styrkelse af det læge element i retsplejen. Det gør vi også, men vi skal have for øje, at der sikkert er tilfælde, hvor de lægfolk, der medvirker, synes, at de sager, hvor de bliver sat til at medvirke, har en lidt, skal vi sige banal karakter en gang imellem i forhold til andre sager, hvor de ikke medvirker. Skal man styrke det læge element, bør vi da også tage i betragtning, om lægdommere medvirker, hvor det er vigtigst at få dem til at medvirke, og det er det foreliggende ændringsforslag i hvert fald ikke egnet til at sikre.

Derfor synes jeg, det er væsentligt, at vi får en drøftelse af dette problem her til efteråret, og det vil jeg som sagt lægge op til.

Jeg synes ikke, det har været helt rimeligt, således som det har været anført af et par af ordførerne, at tale om, at det, der har været motiverende i denne sag, har været bekvemmelighedshensyn for dommerne og vist også anklagemyndigheden. Jeg synes ikke, det er rimeligt på baggrund af den meget, meget grundige betænkning, som straffelovrådet har udarbejdet, og på baggrund af de meget omfattende udtalelser, vi har fra de hørte myndigheders side.

Jeg vil gerne sige til hr. Wilhjelms, at det – som det fremgår af det, jeg har sagt nu – forekommer os, at det ændringsforslag, der er stillet, er uigennemtænkt, og at det vil give skævheder i retsplejen. Når man kan karakterisere det på den måde, og når man ser det i relation til det meget, meget grundige forarbejde, som straffelovrådet og andre har udført, ville det være halsløs gerning at vedtage dette forslag umiddelbart i forbindelse med den afsluttende behandling.

Derfor har jeg givet udtryk for – og det fastholder jeg – at jeg i den situation ville foretrække, at vi fortsatte behandlingen til næste år. Men der er ingen som helst betænkeligheder ved at vedtage det foreliggende lovforslag, hvis det sker efter en forkastelse af ændringsforslaget, og jeg skal henstille, at man stemmer ændringsforslaget ned.

Nathalie Lind (V):

Jeg må sige, at jeg undrede mig, da jeg hørte ministerens sidste udtalelse, hvor ordvalget blev endnu stærkere, og hvor der blev sagt, at det var halsløs gerning at ville stemme for det ændringsforslag, vi nu debatterer. Ministeren stiller det op på den måde, at nævningsager er sager, der drejer sig om egentlige misgerningssager. Ja men hvis man tænkte sig den teoretiske mulighed, at forbrydelser af fuldstændig ens karakter blev begået før og efter lovens ikrafttræden – og for det store flertals vedkommende er der jo både tale om angreb på legeme og, f.eks. ved røveri eller brandstiftelse, om økonomisk vinding – er det da en halsløs gerning at foreslå, at sager af denne karakter, som altså før ikrafttrædelsesdatoen er fuldstændig egnede til nævningsager, fordi det er misgerningssager, fortsat skal være det? Nu har man foretaget en opdeling og sagt, at det kun er den alvorligere del af dem, man vil

[Nathalie Lind]

behandle på den måde, og at man vil have tiltalte, som man vurderer til at kunne få en mindre straf for deres gerninger, behandlet ved en ret med en anden sammensætning. Det har, som jeg sagde i mit første indlæg, et flertal i folketinget bestemt.

Vi er imod denne opdeling, og vi mener fortsat, at de sager, der er nævnt: både brandstiftelse, røveri og voldtægt, hører og bør høre under nævningebehandling.

Jeg forstår ikke, at ministeren virkelig tager denne sag så alvorligt. Jeg troede knap mine egne øren, da jeg hørte hr. Wilhjem referere en udtalelse om, at man, hvis dette ændringsforslag blev vedtaget, ville foretrække at afstå fra at få lovgivningen igennem i år. Jeg havde ikke før hørt noget om det, men nu er det jo bevist ved ministerens egne ord, at det er rigtigt.

Der har altså været nogle underhåndssonderinger, og man har lagt en sådan vægt på dette, at man var parat til at lægge dette lovforslag til side – et lovforslag, som i øvrigt f.eks. ved den langt bedre afklaring, vurdering eller beskrivelse af voldtægtsbegrebet vil være en fordel for mange – for at se, hvad der senere skete.

Jeg er bange for én ting, og det er, at der er gået prestige i denne sag. Ministeren ønsker ikke dette ændringsforslag, men ønsker, at disse sager i fremtiden skal være domsmandssager; han tænker hverken på den tiltalte eller på offeret her. Jeg nævnede også i mit første indlæg, at det mere var af hensyn til at få en hurtigere retsbehandling. Men det mener jeg altså ikke kan bære den argumentation, ministeren anvender.

Hagen Hagensen (KF):

Det skulle da være mig kært, om det virkelig kom til at gå således, at man ved at vedtage de ændringsforslag, der er stillet af venstre og os, opnåede, at man tog lovforslaget af bordet, således at det bliver, som forholdene er, indtil vi kan få en samlet drøftelse af bl.a. den læge medvirken i strafferetsplejen.

Jeg forstår ikke justitsministerens bemærkning om de særlige kriminalpolitiske synspunkter, der skulle føre til, at alle de ordinære former for overtrædelser, der er omfattet af forslaget, skulle henføres under en lavere strafferamme end den, der hidtil har været

gældende. Jeg forstår det ærlig talt ikke. For mig er en kønsfrihedsforbrydelse en forbrydelse. Det gælder for øvrigt også et røveri, hvor det egentlig ikke er til at vurdere på forhånd, om det skal henføres under den ene eller den anden strafferamme, når gerningsindholdet stort set er det samme, og derfor må det overlades til domstolene.

I øvrigt vil jeg blot have lov til at understrege, at det er naturligt for os alene at lade ændringsforslagene omfatte netop de straffelovsbestemmelser, som ministeren har foreslået ændret. Det er da naturligt – og det er også gennemtænkt – at gøre dette. Vi ønsker jo at gøre del i en drøftelse senere af, hvordan det læge element skal medvirke i strafferetsplejen, og hvis ministeren ser på de bemærkninger, der er gjort til ændringsforslaget, står der jo også, at det, indtil der er taget stilling til en eventuel ændring af lægmandsdeltagelse i strafferetsplejen, er nødvendigt at sørge for, at man undergiver sagerne en ensartet behandling ved domstolene. Det synes jeg er helt rimeligt, og jeg forstår i den forbindelse ikke, at hr. Bernhard Baunsgaard, der også ønsker en ensartet behandling, ikke klart kan slutte sig til dette; så kan vi drøfte forholdene senere.

- (Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg skal gerne gentage min begrundelse for ikke at støtte venstres og de konservatives forslag. Jeg ønsker, at det læge element bliver sat ind over en bred front, og at man ikke udvælger særlige sager og udelader andre. F.eks. har jeg nævnt narkotikasager, og jeg kan føje til: skattesager.

Wilhjem (VS):

Jeg er enig med ministeren i én bemærkning, han kom med: der er mange andre lovovertrædelser, som er lige så alvorlige som disse, og de er ikke underkastet nævningebehandling. Men der er ikke noget ulogisk i den måde, vi har grebet denne sag an på, for jeg sagde også både ved første og ved anden behandling, at vi fandt det egentlig mest rigtigt og mest logisk generelt at nedsætte nævningekriteriet til seks år. Men da kunne man med rette være kommet og have sagt: nu laver I en uoverskuelig udvidelse. Hvad ved vi om den? Må vi ikke have en generel drøftel-

[Wilhelm]

se først af hele det problem? Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at det var ministeren kommet med som sin indvending. Vi undersøgte, hvor meget det ville omfatte, og det ville blive en udvidelse, men den var ikke alt for præcist angivet fra ministeriets side. Vi afstod og sagde: vi mener egentlig, det var rigtigt i hvert fald at tage en af de generelle drøftelser om lægmandselementet i retsplejen, men lad os nu foreløbig holde os til det, der er nævnt: nævningebehandling af brandstiftelsessagerne, af voldtægtssagerne og af roverisagerne. Det er da mere logisk at holde sig til det, når alle i øvrigt siger, at de gerne vil have en generel drøftelse af hele lægmandselementets medvirken i retsplejen, end at komme og sige, at man gerne vil have en generel drøftelse, men først går hen og lemlæster nævningeinstitutionen, for det er nemlig det, man gør nu. Der er ikke et sekunds tvivl om, at ministeren ville have brugt den indvending mod os, hvis vi havde taget det konsekvent og kørt straffekriteriet ned til de seks år, men jeg er enig med ministeren i, at det i og for sig ville være det mest logiske. Så lad os drøfte det bagefter, men lad os ikke starte med at lemlæste den nævningeinstitution, der findes i dag. Det er dog en bagvendt måde at starte en drøftelse på.

Så vil jeg godt sige, at jeg har sonderet forhistorien til denne sag lidt, og jeg må desværre, men helt klart, konstatere, at det er urigtigt, når ministeren siger, at nævningeinstitutionen kun har været beregnet til – og så udtrykker han sig lidt forskelligt. Ved førstebehandlingen sagde han: virkelig grove lovovertrædelser. Ved andenbehandlingen sagde han: sager af ganske særlig alvorlig karakter. Og i dag sagde han: sager, som hjemler lovens strengeste straffe. Det er ikke rigtigt. Nævningeinstitutionen blev indført med henblik på generelt at blive anvendt i strafferetsplejen, og det forbehold, der blev taget for at indsnævre det en smule, var de vigtigere strafferetssager. Det var ikke engang de vigtigste strafferetssager, det var de vigtigere. Det er i hvert fald også dem, vi taler om her.

Jeg finder i øvrigt også, at det er lidt selvmodsigende, hvis ministeren ikke stadig væk vil mene, at voldtægt, også efter stk. 1, er en virkelig grov lovovertrædelse, en sag af ganske særlig alvorlig karakter. Men det med, at det kun var de sager, der hjemlede lovens strengeste straffe, og at det i øvrigt var de

definitioner, ministeren har fremsat ved første, anden og nu tredje behandling, passer ganske enkelt ikke. Den eneste præcisering af begrebet, som lå i grundlovsbetænkningen i 1949, var: de vigtigere strafferetssager.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Jeg vil gerne medgive fru Nathalie Lind, at ordene »halsløs gerning« måske var lovlig stærke. Jeg vil så ændre det til, at det ville være meget uklogt. Og når jeg siger, at det ville være meget uklogt, er det, fordi der er en god tradition, synes jeg, her i Danmark og i folketinget for, at straffelovsændringer og retsplejelovsændringer drøfter vi og laver om på efter grundige forarbejder, og jeg har prøvet her at belyse, hvorfor det er helt åbenbart, at en ændring af den karakter, der er foreslået i ændringsforslaget, som vi har til behandling, ville komme i strid med den balance, som vi i øvrigt må søge at indføre, når det drejer sig om den processuelle behandling af disse sager.

Jeg vil gerne sige, at også hr. Wilhelms sidste indlæg for mig klart antyder – i kraft af de forskellige veje, han anviser, når vi skal revidere disse forhold – at det sker på et mere udtømmende og omfattende grundlag end det, vi har foran os i dag. Der er ikke tale om, at vi lemlæster nævningeinstitutionen, som hr. Wilhelm sagde; der er tale om, at vi indretter nogle strafferammer efter en helt fast domstolspraksis, som ikke har været udsat for nogen kritik, heller ikke i løbet af behandlingen af dette lovforslag her i folketinget, så jeg kan sige med sindsro, at der foregribes intet med hensyn til den diskussion, vi skal have til efteråret, når det drejer sig om det læge elements medvirken i strafferetsplejen.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 2 om indsættelse af en ny paragraf

forkastedes, idet 55 stemte for, 86 imod; 3 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 1 angående titlen betragtedes som

bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 2.

Lovforslaget som helhed sættes derefter til forhandling.

Forhandling

Wilhelm (VS):

Det bør stå fuldstændig klart, at det, ministeren og flertallet nu er i færd med, er at afskaffe nævningeinstitutionen, og jeg fatter ikke, hvordan man kan sige, at man ikke foregriber noget, når man samtidig har sagt, at hvis nævningeinstitutionen her var opretholdt, havde man hellere set, at hele forslaget bortfaldt.

De tre lovovertrædelser, som man nu vil trække ud af nævningebehandling, har i de seneste år tegnet sig for godt 60 pct. af samtlige nævningesager. Tilbage af disse sager bliver kun de meget sjældne tilfælde, hvor man vil bruge 10 års strafferammen. Det kan derfor med sikkerhed siges, at resultatet er mere end en halvering af nævningeinstitutionens område.

Ja men er det så ikke noget, der sker på baggrund af, at antallet af nævningesager er steget til det uoverkommelige? Nej, det er det ikke. Det absolutte antal af nævningesager i de seneste år, nemlig ca. 80 årligt, er nøjagtigt det samme, som det var i 1920'erne, i 1930'erne og i 1950'erne, og det er mindre, end det var i 1940'erne og i begyndelsen af 1970'erne.

I forhold til befolkningstallet er antallet af nævningesager omtrent halveret, og i det, der må være det mest relevante, i andel af strafferetssager rejst af statsadvokaturen, er nævningesagerne faldet drastisk. Op gennem 1920'erne, 1930'erne og 1940'erne var det 1½–2 pct. af disse straffesager. Siden midten af 1960'erne har det været under ½ pct., og i de seneste år er det nærmere ⅓ pct. Det er denne tredjedel procent, man nu er i færd med at halvere.

I lyset af ministerens udtalelse ved anden behandling og her igen i dag om, at dette er i bedste overensstemmelse med nævningeinstitutionens formål, må det være på sin plads her ved dødslejet at holde en lille mindetale.

Kravet om nævningebehandling var et af de helt centrale punkter i opgøret med enevælden. I Junigrundloven kom det til at hed-

de, at i misgerningssager skulle nævninger indføres, og i grundlovskomiteens betænkning fastslås det, som jeg sagde for lidt siden, at det ganske vist ikke skal gælde i alle, men i de vigtigere strafferetssager – ikke de vigtigste og ikke de groveste tilfælde, og hvad ministeren ellers har sagt her, men i de vigtigere strafferetssager. Når der gik næsten 70 år, før disse bestemmelser blev nøjere fastlagt i en retsplejelov, skyldtes det en lang og heftig politisk kamp. Folketinget ville have nævninger i alle vigtigere sager, medens landstinget helst så denne uting begrænset mest muligt.

Juristerne og specielt dommerstanden har altid, med få hæderlige undtagelser, været imod nævningeinstitutionen, som de er det i dag. Ved retsplejeloven i 1919 blev afgrænsningen i vidt omfang overladt til domstolene, fordi folketing og landsting ikke kunne blive enige, og derefter blev den administreret helt i overensstemmelse med landstingets ønsker. Nævningeinstitutionen fik således aldrig det omfang, som folketinget havde ønsket.

I de følgende år blev den yderligere indsnævret. Derved voksede igen et folkeligt og politisk krav om dens udvidelse, hvilket samtidig blev muliggjort af, at flertallet i landstinget var skiftet. Fra førende juridisk hold var der imidlertid stadig indædt modstand, og det gjaldt dengang som nu også justitsministeriet, så resultatet blev i 1937 ikke en udvidelse af nævningeinstitutionen, men indførelse af domsmændene, som juristerne med rette mente bedre at kunne styre.

Det skal således huskes, at domsmandsordningen i realiteten blev indført som et modtræk mod kravet om udvidet nævningebehandling. De ca. 2 pct. af straffesagerne, som dengang blev nævningebehandlet, var altså efter folketingets mening for lidt til at opfylde grundlovens løfte om nævningebehandling af de vigtigere strafferetssager.

Ved ændringen i 1937 blev de 2 pct. ikke ændret, og nu er vi nede på en femtedel af denne andel. Ikke desto mindre påstår justitsministeren, at en yderligere halvering vil være i bedste overensstemmelse med, at nævningebehandling skal omfatte de vigtigere sager.

På den baggrund bør det siges klart, at det, flertallet nu er i færd med, simpelt hen er at afskaffe nævningeinstitutionen. Socialdemokratet, de radikale og SF er i færd med at fuldbyrde, hvad der aldrig helt lykkedes

[Wilhelm]

for højre, for landstinget og for den overvældende del af dommerstanden, der opfatter sig selv som en del af selve forsynet.

SF bad ved anden behandling ministeren om tilsagn om en gennemgribende diskussion om hele spørgsmålet om lægmandselementet i retsplejen efter gennemførelsen af denne lov. Det fik man ikke. Da ministeren i samråd skulle præcisere, hvad det var, han kunne tilsige, var det hverken mere eller mindre, end hvad der allerede stod i fremsættelsestalen, nemlig at overveje også at bortrationalisere en af de tre juridiske dommere i domsmandssager ved landsretten.

I øvrigt er det selvfølgelig meningsløst at bede om en gennemgribende drøftelse af spørgsmålet, efter at man har foregrebet enhver drøftelse ved at halvere nævningeinstitutionen. Derfor er det også meningsløst, når hele retsudvalget – og deri sidder vi altså ikke – i tillægsbetænkningen fremsætter ønske om en sådan drøftelse. Man afsiger dommen. Derefter ønsker man en drøftelse af skyldspørgsmålet. Det er en særpræget form for retspleje, men den er ganske karakteristisk for denne sag.

I den smule diskussion, der overhovedet har været om denne 50–60 pct.s reduktion af nævningeinstitutionen, har argumenterne fra socialdemokratiet, fra SF og fra de radikale – og, i det omfang der overhovedet er fremkommet argumenter, også fra de øvrige partier, der stemte for lidt siden – alene gået på voldtægtssagerne. Vi er uenige i disse argumenter; det har jeg allerede redegjort udførligt for. Jeg skal kun gentage, at det næppe er nævningerne, der af sig selv har fundet på at skubbe voldtægt ind under § 217, men at de må være vejledt til det af juristerne, at dette grove misforhold netop nu rettes ved en præcisering af voldtægtsbegrebet, at nævningernes påståede større krav til bevisførelsen er i bedste overensstemmelse med et grundlæggende retsprincip, og at der ikke er noget, der tyder på, at de juridiske dommere i almindelighed ville have udmålt strengere straffe. Og først og sidst: hvis der skulle være en sådan forskel mellem juristernes og befolkningens, herunder nævningernes, opfattelse, er der ingen genvej; så må der arbejdes videre på at ændre befolkningens opfattelse, som der hidtil er blevet arbejdet på det. Problemet løses i hvert fald ikke ved bureaukratiske kneb som dette.

Nu vel, vi er kommet til kort med disse indvendinger. Flertallet tror formodentlig på sin sag, når det gælder voldtægtstilfældene. Men hvis det er det, der er flertallets sag, hvis ikke den primære virkeligheden er og har været at amputere nævningeinstitutionen som sådan, er det ubegribeligt, at flertallet ikke nøjes med den 10 pct.s reduktion, som voldtægtssagerne er, men insisterer på at tage yderligere 40–50 pct., hvad man aldrig med ét eneste ord har argumenteret for. Hele vejen igennem har der alene været argumenteret på voldtægtssagerne. Jeg har ustandselig og under behandlingen både i salen og i udvalget fremhævet, at man uden mindste argumentation skærer 5–6 gange så mange sager væk fra nævningebehandling, som man egentlig argumenterer for. Jeg vil tillade mig endnu i dette øjeblik at tro, at det næppe er med fuldt overlæg. Ja, for ministerens og for hr. Jimmy Stahrs vedkommende er det det nok; deres udtalelser og ræsonnementer ville gøre det for naivt at tro noget andet. Men for alle de menige socialdemokratiske medlemmer, for retsforbundets, for kristeligt folkepartis, for CDs, for de radikales, for SFs, er det for disse grupper med fuldt overlæg, at nævningeinstitutionen, som i forvejen er reduceret til at omfatte 4 promille af statsadvokatsagerne, nu skal mere end halveres, og at størstedelen af denne lemlæstelse sker uden mindste argumentation, alene som en bivirkning af noget andet, for hvilket man i øvrigt har en højst tvivlsom argumentation? Her er tale om enten tankeleshed eller luskeri. Tankeløsheden kan være undskyldelig, udvalgsarbejdet korer som bekendt på højtryk i disse uger, og interessen har i denne sag koncentreret sig helt om voldtægtstilfældene, selv om man som nævnt mange gange er blevet erindret om de videregående konsekvenser.

Er det kun voldtægtssagernes behandling, man ønsker ændret – og andet har man ikke argumenteret for – så er det ikke hele nævningeinstitutionen, man vil til livs, og så ville det logiske for retsforbundet, for kristeligt folkeparti, for CD, for de radikale, for SF og for den del af socialdemokratiet, der har læst partiets program, have været, om man havde stillet forslag om, at sager efter §§ 181 og 288 i det mindste stadig væk skulle være nævningssager, og at man ikke havde foregrebet den drøftelse, alle siger at de ønsker.

[Wilhjelm]

Hvis det ikke er nævningeinstitutionen som sådan, man uden videre diskussion vil afskaffe som led i et forceret lovgivningsarbejde om noget helt andet, må et af de medlemmer, der var med i flertallet mod ændringsforslaget for et øjeblik siden, tage initiativ til, at denne tredje behandling afbrydes, for at den her skitserede, men af flertallet hidtil ignorerede mulighed kan prøves i retsudvalget.

Hvis der skal stemmes om lidt, som det nu ser ud til, må VS med stor beklagelse undlade at medvirke til dette forslag. Vi havde meget gerne medvirket til og har selv arbejdet på at få den præcisering af voldtægtsbegrebet, den ligestilling med samlejeliggende forhold, den ligestilling med hensyn til overgreb på person af samme køn osv., men vi finder, at det, der her som en bivirkning sker med nævningeinstitutionen, er så væsentligt og så urimeligt, at vi i så fald må undlade at stemme til hele lovforslaget.

Hagen Hagensen (KF):

Den tale, vi nys har hørt, har gjort så stort indtryk, i hvert fald på mig, at jeg finder, jeg har grund til over for formanden at anmode om, at behandlingen afbrydes, og at forslaget går tilbage til fornyet drøftelse i udvalget. Jeg begrundet det i øvrigt med, at det er meget væsentligt, at dette høje ting i forhold, der angår straffelovgivningen, i forhold, der angår retsplejelovgivningen, søger at opnå så bred en enighed som overhovedet muligt. På den baggrund må jeg opfordre formanden til at afbryde forhandlingerne.

Formanden:

Der er stillet forslag om, at behandlingen afbrydes. Jeg vil give de to indtegnede talere ordet, og derefter vil der blive lejlighed for tinget til at tage stilling til, om behandlingen skal afbrydes i henhold til forretningsordenen.

Knud Lind (FP):

Indledningsvis kan jeg sige, at fremskridtspartiet stiller sig positivt til den afbrydelse, som man ønsker, idet vi altid helst ser, at sagerne bliver behandlet så grundigt som muligt i udvalgene.

For så vidt angår selve lovforslaget kan jeg oplyse, at fremskridtspartiet vil stemme ja

til selve lovforslaget, idet vi mener, at der trods de nedstemte ændringsforslag er så meget godt i lovforslaget, at vi vil stemme for det.

Vi har ikke på samme måde som socialdemokratiet truet med at kaste det hele bort, hvis man ikke fik sin vilje i ét og alt. Fremskridtspartiets mindetale over nævningeinstitutionen skal blive kort. Vi håber, at socialdemokratiet vil holde sig til løftet om, at man vil se på hele lægmandselementet inden for de næste 4-5 år.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne understrege, at den udlægning, hr. Wilhjelm kom med før af lovforslaget, ikke er korrekt. Det er ukorrekt, når hr. Wilhjelm mener, at det er en afskaffelse af nævningeinstitutionen at vedtage det foreliggende lovforslag. Et flertal i folketinget understregede udtrykkeligt, at man ønsker en styrkelse af det læge element i vor retspleje, og jeg går ud fra, at det er alvorligt ment fra alle partiers side, når man så udtrykkeligt siger det. Jeg vil gerne understrege, at det efter radikal opfattelse er meget farligt for nævningeinstitutionen og domsmandsinstitutionen, hvis vi her i folketinget begynder at undtage visse sager fra behandling ved disse domstole, hvor det læge element deltager.

VS har med sit forslag og sin tale her understreget det, som var begyndt af venstre og de konservative. VS hævder, at voldtægt, røveri og brandstiftelse fortsat skal behandles af et nævningeting, men skattesvig skal ikke, i hvert fald ikke efter det ændringsforslag, som de støtter. Venstre og konservative tog forleden initiativ til, at narkotikasager skulle undtages fra nævningebehandling. Det er meget væsentligt, at vi fortsætter brugen af det læge element efter ensartede regler og ikke undtager visse sager fra behandling af nævninge eller domsmænd. Også i fremtiden skal vi bruge ensartede regler. Jeg tror ikke, vi kunne skade det læge elements fortsatte beståen i dansk retspleje på en værre måde end netop ved at vedtage det forslag, som venstre og kristeligt folkeparti forleden stillede, og det forslag, som VS støtter her, stillet af venstre og det konservative folkeparti.

Må jeg derefter føje til, at VS nu nægter at være med til at tage ansvar for gennemførelse af en forbedring af behandlingen af vold-

[Bernhard Baunsgaard]

tægtsofre, ofre, der, som det er påvist også af danske sociologer, har en ganske enestående stilling, fordi de ofte mærkes af; at de har været udsat for en forbrydelse, i en helt anden grad, end det kan påvises på andre områder. VS har vel dermed sikret sig en fremgangsmåde, som kan finde anvendelse for altid, sådan at man undgår at tage ansvar for noget som helst, der skal gennemføres af dette ting. Jeg beklager, at man sætter ind på den måde.

Formanden:

Hr. Hagen Hagensen har stillet forslag om, at sagens behandling standses, og at lovforslaget henvises til fornyet behandling i udvalget. Ifølge almindelig praksis har vi taget de talere med, der var indtegnet, men dér må vi så også stoppe; jeg ved, hr. Hagen Hagensen nu har bedt om ordet, men vi må holde os til den almindelige regel.

Der er altså nu stillet forslag om, at sagens behandling standses, og at lovforslaget henvises til fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, vil jeg betragte det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Sagens videre behandling stilles herefter i bero.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje.

[Af Aase Olesen (RV) m.fl.].

(Lovforslag nr. L 168 B. Fremsat 6/2 81 som lovforslag nr. L 168. Første behandling 27/2 81. Betænkning 8/5 81. Anden behandling 12/5 81, hvor lovforslaget deltes i 2 lovforslag, nr. L 168 A og L 168 B).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 128 stemmer mod 15; 5 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Anden behandling af:

Forslag til lov om anbringelse af forsikrings- selskabers og pensionskassers midler i erhvervsvirksomhed.

(Lovforslag nr. L 146. Fremsat 29/1 81. Første behandling 19/2 81. Betænkning 14/5 81).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1

forkastedes, idet 66 stemte for, 74 imod; 5 stemte hverken for eller imod.

§§ 1-5

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 betragtedes som

bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1.

§ 6

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 betragtedes som

bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1.

§§ 7-12

vedtoges uden afstemning.